

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“МІСЦЕВІ ФІНАНСИ”
(для спеціалістів)**

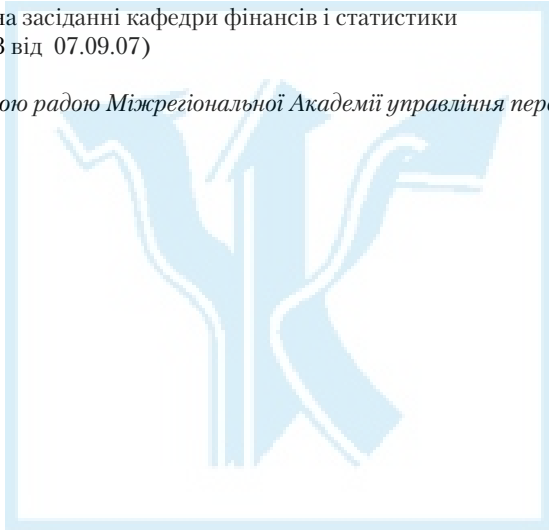
МАУП

Київ 2008

Підготовлено професором кафедри фінансів і статистики *Г. І. Філіною*

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і статистики
(протокол № 3 від 07.09.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Філіна Г. І. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Місцеві фінанси” (для спеціалістів). – К.: МАУП, 2008. – 28 с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни, питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди з дисципліни, індивідуальні завдання, зміст самостійної роботи, теми рефератів, методичні вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна “Місцеві фінанси” охоплює всі напрями робіт з формування фінансових ресурсів місцевих органів влади відповідно до трирівневої структури місцевих бюджетів України. Місцеві фінанси розглядаються як окрема ланка бюджетної системи України в поєднанні з фінансами Державного бюджету. В окремі блоки питань виділені проблеми джерел фінансування місцевих бюджетів, використання коштів за напрямками витрат, планування місцевих бюджетів та особливо важливою є проблематика міжбюджетних відносин та зарубіжного досвіду побудови місцевих бюджетів.

Самостійна робота студентів денної форми навчання складається з питань, що передбачені для самостійного опрацювання за кожною темою робочої навчальної програми, і підготовки до семінарських занять з кожної теми курсу. Самостійно опрацьовуються законодавчі акти з питань, що включені до тем семінарських занять.

Самостійна робота студентів охоплює такі напрями:

1. Самостійне опрацювання окремих розділів тематичного плану
2. Збірник тестів для самостійної роботи за розділами тем.
3. Методичне забезпечення семінарської роботи студентів.
4. Теми рефератів з дисципліни “Місцеві фінанси”.
5. Питання для самоконтролю знань.

САМОСТІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ ОКРЕМИХ РОЗДІЛІВ ТЕМАТИЧНОГО ПЛАНУ

Змістовий модуль I. Формування фінансових ресурсів місцевого самоврядування

Тема 1. Сутність та функції місцевих фінансів у фінансовій системі України

Питання для самостійного опрацювання

1. Історичний розвиток органів місцевого самоврядування.
2. Суб'єкти фінансових відносин та фінансові відносини у межах фінансової системи.
3. Вплив місцевих фінансів на економіку та соціальну сферу держави через функції місцевих фінансів. Функції місцевих фінансів.

Література [21; 22; 26; 28; 30]

Тема 2. Територіальна громада як суб'єкт економічної та фінансової діяльності

Питання для самостійного опрацювання

1. Функції територіальної громади та її роль у функціонуванні економіки країни.
2. Показники фінансової автономії місцевого органу влади.
3. Проблеми становлення і розвитку місцевих фінансів в Україні.
4. Основні напрями зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні.

Література [16–19; 22; 28; 33]

Тема 3. Система місцевих бюджетів України

Питання для самостійного опрацювання

1. Структура Бюджетного кодексу за розділами.
2. Види місцевих бюджетів України та їх структура за складом фондів.
3. Права та обов'язки місцевих органів влади та управління щодо формування і використання бюджетів.
4. Порядок розгляду, затвердження та виконання місцевих бюджетів.
5. Шляхи вдосконалення бюджетного планування.

Література [19–22; 25–28]

Тема 4. Світовий досвід організації фінансів місцевого самоврядування

Питання для самостійного опрацювання

1. Зміст міжнародних стандартів організації місцевих фінансів, закріплені у міжнародних хартіях та деклараціях.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування про основні принципи організації місцевих фінансів.
3. Поняття “вертикального” та “горизонтального” бюджетного вирівнювання.

Література [29; 35; 38]

Тема 5. Фінансові ресурси місцевого самоврядування

Питання для самостійного опрацювання

1. Види комунальної власності та доходи від неї.

2. Баланс фінансових ресурсів і витрат регіону.
3. Загальнодержавні та місцеві податки та збори у податковій системі України. Склад доходів бюджету АР Крим, обласних та районних бюджетів, що включаються у міжбюджетні трансферти.
4. Склад доходів місцевих бюджетів, що не підлягають перерозподілу через міжбюджетні трансферти.
5. Підвищення стійкості доходів місцевих бюджетів.

Література [19–23; 25; 28; 29; 31; 32; 37]

Змістовий модуль II. Міжбюджетні відносини в структурі бюджетної системи зарубіжних країн та України

Тема 6. Видатки місцевих бюджетів

Питання для самостійного опрацювання

1. Характеристика видатків місцевих бюджетів кожного рівня та бюджету АР Крим.
2. Склад видатків спеціального фонду місцевих бюджетів. Склад видатків бюджету розвитку у складі місцевих бюджетів.
3. Порядок планування та фінансування соціально-культурних установ.
4. Специфіка планування і фінансування інвестицій у сферу матеріального виробництва, житлового будівництва, будівництва об'єктів соціально-культурного призначення.
5. Фінансування видатків з бюджету столиці України м. Києва.

Література [20–22; 24; 27; 28; 31]

Тема 7. Міжбюджетні відносини в Україні

Питання для самостійного опрацювання

1. Порядок передачі делегованих місцевим бюджетам державних повноважень за рівнями місцевих бюджетів та їх фінансування.
2. Інструменти бюджетного регулювання у взаємовідносинах місцевих бюджетів з Державним бюджетом: відсоткові відрахування від загальнодержавних податків і прибутків, дотації вирівнювання, субсидії, субвенції, внески до Державного бюджету України, міжбюджетні взаєморозрахунки, бюджетні позички.

3. Розрахунок дотації загального вирівнювання та коштів, що передаються до Державного бюджету з бюджету Автономної Республіки Крим, обласного бюджету та бюджетів міст Києва і Севастополя.

Література [22; 27; 28; 32]

Тема 8. Управління фінансами на регіональному рівні

Питання для самостійного опрацювання

Компетенція місцевих органів влади в галузі фінансів, їх участь у бюджетному процесі.

1. Права й обов'язки органів місцевого самоврядування і місцевих органів виконавчої влади на етапах складання, розгляду, затвердження і виконання бюджету.
2. Фінансовий контроль на рівні місцевих органів влади та управління, методи та види фінансового контролю.
3. Особливості контролю фінансових органів за використанням грошових фондів, виділених на освіту, охорону здоров'я, культуру, місцевому господарству.
4. Аудит як форма регіонального фінансового контролю.

Література [20; 22; 24; 26–28; 31; 35]

Змістовий модуль III. Фінанси підприємств комунальної форми власності

Тема 9. Фінанси підприємств комунальної власності

Питання для самостійного опрацювання

1. Видатки з місцевих бюджетів на фінансування підприємств комунальної власності та особливості їх планування.
2. Виручка від реалізації продукції, робіт та послуг, її розподіл на підприємствах комунального господарства.
3. Розподіл прибутку комунальних підприємств.
4. Фонди грошових коштів, що формуються за рахунок прибутку, їх особливості.
5. Проблеми фінансового забезпечення підприємств житлово-комунального господарства.
6. Особливості фінансування витрат на технічне обслуговування житлових будинків, вивезення сміття, поточного та капітального ремонту житлового фонду.

Література [20; 22; 28; 36; 37]

ЗБІРНИК ТЕСТІВ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА РОЗДІЛАМИ ТЕМ

Тема 1. Місцеві фінанси, їх сутність, склад і роль у розвитку економічної і соціальної інфраструктури

1. Функції, що виконують місцеві фінанси:

- а) інструмент регулювання соціального і економічного розвитку територій;
- б) контрольна, розподільча;
- в) інструмент економічного зростання;
- г) фіскальна;
- д) інструмент забезпечення громадських послуг.

2. Необхідна умова для існування місцевих фінансів:

- а) функціонування інституту місцевого самоврядування;
- б) виникнення державних фінансів;
- в) прийняття Конституції;
- г) всі відповіді правильні.

3. Принципи місцевого самоврядування в Україні:

- а) самостійність, автономність, гласність, демократія;
- б) народовладдя, законність, гласність, колегіальність, поєднання місцевих і державних інтересів, виборність, правова, організаційна та матеріально-фінансова самостійність у межах повноважень;
- в) підзвітність та відповідальність перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб, державна підтримка та гарантії місцевого самоврядування, судовий захист прав місцевого самоврядування.
- г) підзвітність і підконтрольність перед державними органами влади.

4. Основні складові ролі місцевих фінансів:

- а) сприяння міжнародному співробітництву;
- б) забезпечення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування;
- в) реалізація завдань державної регіональної політики;
- г) вирішення соціальних, демографічних, екологічних, національних та інших проблем регіонів;
- д) забезпечення обороноздатності країни.

Тема 2. Місцеві бюджети — визначальна ланка місцевих фінансів

1. До бюджетів місцевого самоврядування належать такі види бюджетів:

- а) бюджети територіальних громад, сіл, селищ, міст та їх об'єднань;
- б) обласні та районні бюджети;
- в) бюджети районів у містах.

2. До складу власних доходів місцевих бюджетів належать:

- а) податок на прибуток;
- б) плата за землю;
- в) податок на промисел;
- г) податок з власників транспортних засобів;
- д) державне мито;
- е) прибутковий податок з громадян;
- ж) гранти та дарунки;
- з) плата за забруднення навколишнього середовища;
- і) власні надходження бюджетних установ, які утримуються з місцевих бюджетів.

3. Видатки на фінансування бюджетних установ та заходів, які забезпечують необхідне першочергове надання соціальних послуг, гарантованих державою, і які розташовані найближче до споживачів, здійснюються з таких місцевих бюджетів:

- а) з бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів;
- б) з бюджетів міст республіканського підпорядкування Автономної Республіки Крим та міст обласного значення, а також районних бюджетів;
- в) з бюджетів сіл, селищ, міст та їх об'єднань.

4. Кошти бюджету розвитку місцевих бюджетів використовуються на такі потреби:

- а) на погашення боргу місцевого самоврядування;
- б) на погашення дефіциту місцевого бюджету;
- в) на фінансування інвестиційних проектів;
- г) на внески у статутні фонди суб'єктів підприємницької діяльності;
- д) на фінансування поточних потреб органів місцевого самоврядування.

5. Органи місцевого самоврядування у галузі місцевого оподаткування користуються такими правами:

- а) запроваджують на своїй території місцеві податки і збори відповідно до встановленого переліку;
- б) запроваджують на своїй території власні місцеві податки і збори;
- в) визначають механізм справляння місцевих податків і зборів та порядок їх сплати;
- г) визначають органи, які повинні вести облік платників податків і нести відповідальність за їх стягнення та перерахування до місцевого бюджету;
- д) затверджують форми звітів по місцевих податках і зборах, порядок та строки їх подання у податкові органи;
- е) надають пільги по місцевих податках і зборах.

6. До місцевих податків і зборів відносяться:

- а) єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва;
- б) прибутковий податок з громадян;
- в) комунальний податок;
- г) ринковий збір;
- д) податок на промисел;
- е) податок з реклами;
- ж) збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг;
- з) збір на геологорозвідувальні роботи.

Тема 3. Фінансові ресурси місцевого самоврядування

1. Фінансова незалежність місцевого самоврядування — це:

- а) незалежність органів місцевого самоврядування від загальнодержавних органів влади у прийнятті певних рішень щодо місцевих проблем при наявності забезпечення їх вирішення відповідними коштами;
- б) незалежність органів місцевого самоврядування від рішень загальнодержавних органів влади;
- в) право органів місцевого самоврядування самостійно приймати рішення в сфері місцевих фінансів.

2. Комунальний кредит — це:

- а) сукупність економічних відносин між міжнародними фінансовими інститутами та органами місцевого самоврядування, за яких останні виступають як позичальники і кредитори;
- б) сукупність економічних відносин між органами державної влади та управління на місцях, з одного боку, та фізичними і юридичними особами, з другого, за яких перші виступають як позичальники, кредитори і гаранти;
- в) сукупність економічних відносин між органами місцевого самоврядування, з одного боку, та фізичними і юридичними особами, з другого, за яких перші виступають частіше як позичальники, рідше — кредитори.

3. Видатки на обслуговування боргу місцевих бюджетів не можуть щорічно перевищувати:

- а) 20 % видатків від загального фонду відповідного місцевого бюджету;
- б) 10 % видатків від загального та спеціального фондів відповідного місцевого бюджету;
- в) 50 % видатків від загального та спеціального фондів відповідного місцевого бюджету.

4. Згідно з Бюджетним кодексом України органи місцевого самоврядування мають право створювати позабюджетні та валютні фонди:

- а) так;
- б) ні;
- в) у виняткових випадках, передбачених законодавством;
- г) мали право до 01.01.02.

5. Відповідальність за зобов'язаннями за запозиченнями до місцевих бюджетів:

- а) держава не несе;
- б) держава несе;
- в) покладається на вищі органи місцевої влади, а в разі їх відсутності — на державу;
- г) при виникненні надзвичайних обставин держава може солідарно розподілити відповідальність із відповідним органом місцевого самоврядування.

Тема 4. Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів

1. Індекс відносної податкоспроможності дорівнює:

- а) добутку середньодушового кошика доходів місцевого самоврядування і середнього по Україні обсягу середньодушового кошика доходів;
- б) частці від ділення середньодушового кошика доходів місцевого самоврядування на середній по Україні обсяг середньодушового кошика доходів;
- в) різниці середнього по Україні обсягу середньодушового кошика доходів і середньодушового кошика доходів місцевого самоврядування.

2. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості – це:

- а) гарантований державою обсяг закріплених доходів бюджетів місцевого самоврядування;
- б) розмір мінімально необхідних видатків органів місцевого самоврядування;
- в) гарантований державою в межах наявних бюджетних ресурсів рівень фінансового забезпечення повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів використовується для визначення обсягу міжбюджетних трансфертів.

3. При розрахунку видатків на освіту враховується:

- а) загальний обсяг ресурсів бюджету на освіту;
- б) фінансовий норматив бюджетної забезпеченості в розрахунку на одного учня;
- в) приведений контингент учнів різних типів загальноосвітніх навчальних закладів;
- г) всі відповіді правильні.

4. При розрахунку видатків на охорону здоров'я враховується:

- а) чисельність населення адміністративно-територіальної одиниці;
- б) співвідношення обсягів видатків на охорону здоров'я між місцевими бюджетами окремих видів;

- в) коригувальні коефіцієнти до фінансових нормативів бюджетної забезпеченості, які враховують співвідношення видатків на заробітну плату в загальній сумі видатків місцевих бюджетів, вікову структуру населення, надання послуг відомчими закладами охорони здоров'я;
- г) всі відповіді правильні.

5. При розрахунку видатків на фізичну культуру і спорт враховуються такі чинники (вказіть хибний):

- а) чисельність населення адміністративно-територіальної одиниці;
- б) фінансовий норматив бюджетної забезпеченості;
- в) частку видатків на фізичну культуру і спорт місцевого бюджету у загальній сумі видатків на фізичну культуру і спорт усіх місцевих бюджетів;
- г) усі названі показники враховуються.

6. Переваги програмно-цільового методу планування бюджету:

- а) сприяє ефективнішому використанню бюджетних коштів;
- б) дає можливість встановити безпосередній зв'язок між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання;
- в) сприяє дієвому контролю за витрачанням бюджетних коштів.

Тема 5. Міжбюджетні відносини, їх складові

1. Суб'єктами міжбюджетних відносин є:

- а) органи державної влади і управління;
- б) органи місцевого самоврядування, до компетенції яких входять повноваження щодо складання, розгляду, затвердження і виконання бюджетів;
- в) громадські утворення і організації.

2. Методи бюджетного регулювання:

- а) балансовий;
- б) відсоткових відрахувань від загальнодержавних податків і доходів;
- в) надання бюджетних трансфертів;
- г) встановлення надбавок до загальнодержавних податків;
- д) усі названі методи.

3. У доходи місцевих бюджетів у рамках відрахувань від загальнодержавних податків зараховується:

- а) 10 % ПДВ;
- б) 100 % податку на прибуток підприємств;
- в) 50 % акцизного збору;
- г) податок з доходів фізичних осіб з подальшим розподілом між місцевими бюджетами окремих видів.

4. Субвенції на виконання інвестиційних проектів можуть надаватися:

- а) з Державного бюджету;
- б) з місцевих бюджетів;
- в) з Державного бюджету і з місцевих бюджетів;
- г) заборонені Бюджетним кодексом України.

5. Переваги використання єдиних нормативів відрахувань від загальнодержавних податків і доходів:

- а) спрощують процес планування бюджетних доходів;
- б) створюють рівні можливості у формуванні доходів для усіх адміністративно-територіальних одиниць;
- в) сприяють економічному використанню бюджетних ресурсів;
- г) сприяють формуванню фінансової незалежності місцевого самоврядування.

Тема 6. Управління фінансами і фінансовий контроль на місцевому рівні

1. Місцевий бюджет затверджує такий орган державної влади чи місцевого самоврядування:

- а) Верховна Рада України;
- б) облдержадміністрація;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Міністерств фінансів України;
- д) місцеві ради.

2. Міське фінансове управління підзвітне та підконтрольне:

- а) міській раді;
- б) облдержадміністрації;
- в) Міністерству фінансів України;

- г) Верховній Раді України;
- д) Кабінету Міністрів України.

3. На рівні місцевих бюджетів у бюджетному процесі виділяють такі стадії:

- а) складання проекту місцевого бюджету, затвердження, виконання місцевого бюджету, розгляд звіту про виконання місцевого бюджету;
- б) складання проекту місцевого бюджету, розгляд та прийняття рішення про місцевий бюджет, виконання, підготовку та розгляд звіту про виконання місцевого бюджету і прийняття рішення щодо цього;
- в) розгляд та прийняття рішення про місцевий бюджет, затвердження місцевого бюджету, виконання місцевого бюджету, підготовку та розгляд звіту про виконання місцевого бюджету;
- г) складання проекту місцевого бюджету, розгляд та прийняття рішення про місцевий бюджет, виконання, контроль за виконанням місцевого бюджету.

4. Місцевий фінансовий орган — це:

- а) установа (організація), що фінансується з місцевого бюджету;
- б) установа, яка відповідно до законодавства України організовує та здійснює функції зі складання, виконання місцевих бюджетів, контролю за витрачанням коштів розпорядниками бюджетних коштів;
- в) установа, яка здійснює функції з фінансування місцевих бюджетів;
- г) усі відповіді правильні.

5. Казначейське обслуговування місцевих бюджетів здійснюється:

- а) територіальними органами Державного казначейства України;
- б) Державним казначейством України;
- в) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) в Україні виконання місцевих бюджетів не переведене на казначейське обслуговування.

6. На місцевому рівні є такі методи фінансового контролю:

- а) попередній, поточний і наступний;
- б) ревізії і перевірки;
- в) самоаналіз;

- г) аудит;
- д) ревізії, перевірки і обстеження.

Тема 7. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності

1. До економічних послуг, що надаються на місцевому рівні, належать:

- а) створення сприятливих умов для бізнесу;
- б) контроль за процесом відтворення;
- в) управління місцевим господарством;
- г) усі відповіді правильні.

2. До підприємств комунальної власності, які працюють на засадах самоокупності, належать:

- а) заклади освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, спорту, фізичної культури, туризму;
- б) житлово-комунальні і транспортні підприємства, заклади культури;
- в) ремонтні, ремонтно-будівельні підприємства, проектні організації.

3. До повноважень органів місцевого самоврядування в галузі управління комунальною власністю не належать:

- а) управління майном комунальної власності;
- б) встановлення порядку та здійснення контролю за використанням прибутків підприємств;
- в) заслуховування звітів керівників підприємств комунальної власності;
- г) підготовка пропозицій про відчуження комунального майна, місцевих програм приватизації та переліку об'єктів, які не підлягають приватизації.

4. Сума квартирної плати залежить:

- а) від кількості осіб, що проживають у квартирі;
- б) від розмірів середньорічної житлової площі і середньої ставки плати за 1 кв. м;
- в) від кількості повнолітніх осіб, що проживають у приміщенні;
- г) від місцезрозташування приміщення.

5. Мета реформи житлово-комунального господарства в Україні:

- а) встановлення державної монополії в сфері житлово-комунального господарства;
- б) приватизація державних житлово-комунальних підприємств;
- в) створення ефективного ринкового механізму функціонування житлово-комунального господарства;
- г) поліпшення контролю за функціонуванням підприємств житлово-комунального господарства.

Тема 8. Основи організації фінансів місцевих органів влади у зарубіжних країнах

1. До складу місцевих податків у зарубіжних країнах входять:

- а) власні місцеві податки (прямі, непрямі, майнові);
- б) надбавки до державних податків на користь місцевих бюджетів;
- в) окремі загальнодержавні податки;
- г) плата за послуги, які надаються місцевою владою;
- д) екологічні податки.

2. У видатках органів місцевого самоврядування переважають видатки:

- а) на освіту, громадський порядок та безпеку;
- б) на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист;
- в) на охорону здоров'я, розважальну, культурну та релігійну діяльність;
- г) на соціальний захист, транспорт і зв'язок, житлове будівництво.

3. Згідно з положеннями Європейської хартії місцевого самоврядування найоптимальнішим видом міжбюджетних трансфертів є:

- а) дотації;
- б) субсидії;
- в) субвенції;
- г) істотної різниці немає.

4. Критерії фінансового вирівнювання за кордоном:

- а) чисельність, щільність і склад населення;
- б) клімат;

- в) кількість учнів у системі дошкільної і обов'язкової шкільної освіти;
- г) рівномірність надходження власних доходів місцевої влади;
- д) чисельність студентів;
- е) податковий потенціал територій.

5. Основні причини збільшення видатків місцевих бюджетів зарубіжних країн:

- а) розширення кола завдань органів місцевої влади;
- б) процес урбанізації;
- в) загострення міжнародного становища;
- г) соціальна орієнтація економіки більшості країн;
- д) погіршення екологічного становища;
- е) необхідність вирішення регіональних проблем.

6. Сучасні способи розмежування бюджетних доходів:

- а) розподіл доходів між бюджетами різних рівнів;
- б) розщеплення надходжень від податків за кожним рівнем бюджетної системи;
- в) встановлення територіальних надбавок до місцевих податків на користь центрального уряду;
- г) встановлення територіальних надбавок до загальнодержавних податків на користь місцевої влади.

**МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СЕМІНАРСЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“МІСЦЕВІ ФІНАНСИ”**

Плани семінарських занять

Семінар 1. Місцеві фінанси в складі фінансової системи України

1. Місцеві фінанси — складова загальнодержавних фінансів.
2. Склад місцевих фінансів.
3. Фінансова політика і роль місцевих органів влади в її реалізації.
4. Проблеми становлення і розвитку місцевих фінансів в Україні.
5. Історичний шлях розвитку місцевого самоврядування.

6. Економічні проблеми територіальної громади.
7. Сутність, завдання та показники фінансової автономії територіальної громади.

Література [16–19; 21–23; 25; 27; 28; 33; 34; 37]

Семінар 2. Місцеві бюджети — визначальна ланка місцевих фінансів

1. Місцеві бюджети як система фінансових відносин.
2. Структура місцевих бюджетів та їх види.
3. Принципи формування місцевих бюджетів.
4. Організація бюджетного процесу на місцевому рівні.

Література [20–22; 24; 25; 27; 28; 32]

Семінар 3. Фінансові ресурси місцевого самоврядування

1. Поняття місцевих фінансових ресурсів, їх склад та структура.
2. Особливості формування доходів місцевих бюджетів.
3. Характеристика складу доходів місцевих бюджетів.
4. Місцеві податки і збори, їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів.
5. Умови формування та основні напрями використання позабюджетних фондів.
6. Участь органів місцевого самоврядування у фінансово-кредитних відносинах.

Література [20–22; 24; 25; 27; 28; 32]

Семінар 4. Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів

1. Фінансове планування, особливості складання фінансових планів у бюджетній та виробничій сферах.
2. Склад та структура видатків місцевих бюджетів.
3. Фінансування власних та делегованих державою повноважень.
4. Основи кошторисного фінансування.

Література [20–22; 24; 25; 27; 28; 30]

Семінар 5. Управління фінансами та фінансовий контроль на регіональному рівні

1. Роль місцевих органів влади в управлінні фінансами та їх участь у бюджетному процесі.
2. Система касового виконання бюджету.

3. Організація фінансового контролю на місцевому рівні.

Література [20; 22; 24–28; 30; 33]

Семінар 6. Міжбюджетні відносини, їх складові

1. Сутність міжбюджетних відносин в Україні.
2. Сфера дії міжбюджетних відносин.
3. Інструменти бюджетного регулювання в Україні, їх особливості.
4. Суперечності в побудові взаємовідносин місцевих бюджетів з Державним бюджетом.
5. Шляхи вдосконалення міжбюджетних відносин в Україні.

Література [22; 24; 25; 27; 28; 32]

Семінар 7. Основи організації фінансів місцевих органів влади в зарубіжних країнах

1. Принципи організації місцевих фінансів у зарубіжних країнах.
2. Моделі міжбюджетних відносин, які використовуються у світовій практиці.
3. “Вертикальне” та “горизонтальне” вирівнювання бюджетної забезпеченості в зарубіжних країнах.
4. Бюджетні трансферти в системі взаємодії різних рівнів влади.
5. Застосування світового досвіду організації місцевих фінансів в Україні.

Література [23–25; 28; 38]

Семінар 8. Фінансове забезпечення підприємств комунальної форми власності

1. Фінанси підприємств комунальної форми власності — складова місцевих фінансів.
2. Склад та структура доходів підприємств комунальної форми власності.
3. Склад та структура видатків підприємств комунальної форми власності.
4. Прибуток підприємств комунальної форми власності та його розподіл.
5. Оборотні кошти підприємств комунальної форми власності та особливості їх організації.
6. Система показників оцінки фінансового стану підприємств комунальної форми власності.

Література [20; 22; 24; 25; 28; 30; 36; 37]

ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Метою написання реферату є поглиблене вивчення окремих тем курсу “Місцеві фінанси” та набуття навичок викладати матеріал, коли поєднується вимога повно розкрити тему з обмеженням обсягу викладення. Реферат виконується на основі рекомендованої літератури з залученням інших джерел. Реферат має обсяг 15–20 сторінок тексту, повинен містити список використаної літератури та посилання на неї в тексті. Використання періодичної літератури підвищує якість виконаної роботи.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Особливості та характерні ознаки фінансових відносин у сфері місцевих фінансів.
2. Соціально-економічні функції місцевих фінансів.
3. Стратегія і тактика фінансової політики місцевих рад народних депутатів. Особливості функціонування фінансового механізму на місцевому рівні.
4. Вплив місцевих фінансів на економічний розвиток регіонів.
5. Організація управління фінансами на місцевому рівні.
6. Економічне та соціальне значення місцевих бюджетів.
7. Роль місцевих бюджетів в економічному і соціальному розвитку регіонів.
8. Види місцевих бюджетів та особливості їх формування і використання.
9. Розпорядники коштів, їх права та обов'язки.
10. Джерела, склад та структура доходів місцевих бюджетів.
11. Види податкових та неподаткових надходжень до місцевих бюджетів.
12. Роль загальнодержавних та місцевих податків і зборів у формуванні місцевих бюджетів.
13. Місцеві позики як інструмент поновлення доходів місцевих бюджетів.
14. Склад та структура видатків місцевих бюджетів.
15. Особливості планування видатків на освіту.
16. Проблеми фінансування видатків на лікувальні заклади.
17. Методи бюджетного нормування.
18. Діючі інструменти міжбюджетних відносин.
19. Об'єкт взаємовідносин місцевих бюджетів з Державним бюджетом України.

20. Власні доходи місцевих бюджетів — основа фінансової незалежності місцевого самоврядування.
21. Призначення та види міжбюджетних трансфертів.
22. Особливості фінансового планування в бюджетній сфері на місцевому рівні.
23. Казначейське виконання місцевих бюджетів.
24. Роль фінансових відділів, управлінь та податкових інспекцій у фінансовому плануванні регіонів.
25. Контроль фінансових органів за формуванням та використанням коштів місцевих бюджетів та комунальних підприємств.
26. Бюджетний процес на рівні місцевих бюджетів.
27. Фінансове планування на підприємствах комунальної власності.
28. Розподіл виручки та прибутку підприємств комунальної власності.
29. Бюджетний федералізм. Структура місцевих бюджетів у зарубіжних країнах.
30. Світовий досвід організації місцевих фінансів та його застосування в Україні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Місцеві фінанси як складова загальнодержавних фінансів.
2. Об'єктивні передумови виникнення місцевих фінансів.
3. Чинники, що зумовлюють необхідність місцевих фінансів.
4. Зміст фінансових відносин, що виникають на місцевому рівні.
5. Функція місцевих фінансів як інструмента перерозподілу ВВП.
6. Фіскальна функція місцевих фінансів.
7. Роль місцевих фінансів у наданні громадських послуг.
8. Роль місцевих фінансів у забезпеченні економічного зростання.
9. Склад місцевих фінансів: централізовані та децентралізовані місцеві фінанси.
10. Сутність регіональної фінансової політики і роль місцевих органів влади в її реалізації.
11. Характеристика фінансового механізму на місцевому рівні.
12. Складові елементи фінансового механізму регіональних фінансів. Методи фінансового планування.
13. Основні фінансові показники, нормативи, стимули, які використовуються на місцевому рівні.
14. Завдання управління фінансами на місцевому рівні.
15. Принципи розподілу функцій між державою та місцевим самоврядуванням. Власні та делеговані функції.

16. Сутність поняття територіального колективу (територіальної громади).
17. Правовий статус, матеріальне та фінансове підґрунтя для існування територіальної громади.
18. Особливості економічної діяльності територіальних громад. Поняття публічності економічної діяльності.
19. Зміст фінансової, організаційної та адміністративної автономії місцевих органів влади.
20. Кількісні показники фінансової незалежності органів місцевої влади.
21. Поняття податкоспроможності адміністративної одиниці.
22. Визначення місцевого бюджету як головної складової місцевих фінансів.
23. Сутність бюджетних відносин, які виникають у процесі формування та використання бюджетів різних рівнів місцевої влади.
24. Види місцевих бюджетів, які формуються і використовуються в Україні.
25. Права та обов'язки місцевих органів влади й управління, що виникають у процесі формування та використання бюджету.
26. Бюджетний процес на рівні місцевих фінансів.
27. Порядок складання проектів місцевих бюджетів.
28. Взаємозв'язок місцевих бюджетів з проектом державного бюджету і планами соціального та економічного розвитку регіонів.
29. Форми фінансового регулювання місцевих бюджетів в умовах ринкових відносин.
30. Порядок внесення змін у призначені бюджетні асигнування.
31. Роль місцевих бюджетів у соціальному та економічному розвитку регіонів.
32. Податкові джерела доходів місцевих бюджетів.
33. Неподаткові джерела доходів місцевих бюджетів.
34. Загальнодержавні податки і збори та нормативи відррахувань, які закріплюються за місцевими бюджетами.
35. Місцеві податки і збори, які справляються на території України.
36. Розподіл податкових доходів між місцевими бюджетами різних рівнів.
37. Доходи, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів.
38. Доходи, що не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів.

39. Сутність комунального кредиту як фінансово-кредитних відносин місцевих органів влади.
40. Форми комунального (місцевого, муніципального) кредиту.
41. Регламентація випуску цінних паперів (муніципальних позик) місцевих органів влади в Україні.
42. Склад видатків місцевих бюджетів різних рівнів.
43. У чому полягає суть кошторисного фінансування?
44. Характеристика нормативних показників, що лежать в основі кошторисних витрат.
45. Основні напрями вдосконалення бюджетного планування.
46. Порядок планування витрат на школи та групи подовженого дня.
47. Особливості планування видатків на школи-інтернати та дошкільні установи.
48. Планування фінансів закладів охорони здоров'я.
49. Особливості планування і фінансування видатків на культурно-освітні установи.
50. Особливості фінансування підприємств комунальної форми власності.
51. Завдання господарської діяльності на платній основі бюджетних закладів.
52. Сутність міжбюджетних відносин в Україні.
53. Взаємовідносини місцевих бюджетів з Державним бюджетом, їх особливості.
54. Розподіл видатків відповідно до розподілу повноважень між державною владою і органами місцевого самоврядування.
55. Забезпечення місцевих бюджетів доходними джерелами для виконання власних та делегованих державою фінансових зобов'язань.
56. Використання в процесі виконання бюджету різних форм взаємодії між Державним і місцевими бюджетами.
57. Інструменти бюджетного регулювання у взаємовідносинах місцевих бюджетів з Державним бюджетом.
58. Взаємовідносини в бюджетній сфері між різними рівнями місцевих бюджетів, їх особливості.
59. Порядок використання інструментів бюджетного регулювання між різними рівнями місцевих бюджетів.
60. Порядок розрахунку дотації вирівнювання місцевим бюджетам.
61. Шляхи вдосконалення міжбюджетних відносин в Україні.
62. Особливості управління фінансами на місцевому рівні.

63. Особливості організації управління фінансами в бюджетній та виробничій сферах.
64. Завдання та організація казначейської системи виконання бюджетів.
65. Сутність казначейсько-банківської системи виконання бюджетів.
66. Завдання фінансового контролю на рівні місцевих органів влади та управління.
67. Види фінансового контролю на рівні місцевих органів влади та управління.
68. Фінансові органи, що контролюють використання грошових фондів, виділених на освіту.
69. Особливості контролю фінансових органів за використанням грошових фондів, виділених на охорону здоров'я.
70. Особливості фінансового контролю в установах культури.
71. Організація фінансового контролю на підприємствах комунальної форми власності.
72. Галузева структура комунального сектора України.
73. Особливості організації фінансів підприємств комунальної форми власності як складової місцевих фінансів.
74. Характеристика складу та структури грошових надходжень на підприємствах комунальної форми власності.
75. Особливості цінової політики у житлово-комунальній сфері в Україні. Комунальні платежі.
76. Порядок розподілу доходів від реалізації продукції, робіт та послуг підприємств комунальної форми власності.
77. Загальна характеристика системи оподаткування підприємств комунальної форми власності.
78. Сутність та джерела формування оборотних коштів підприємств комунальної форми власності.
79. Діючий порядок фінансового забезпечення відтворення основних фондів комунальних підприємств.
80. Необхідність і значення оцінки фінансового становища комунальних підприємств.
81. Методи і показники оцінки фінансового становища комунальних підприємств.
82. Європейська хартія про місцеве самоврядування.
83. Про основні принципи організації місцевих фінансів.
84. Бюджетний федералізм як принцип побудови фінансів місцевого самоврядування.

85. Форми та методи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.
86. Світовий досвід касового виконання місцевих бюджетів.
87. Види, принципи та інструменти взаємодії Державного і місцевих бюджетів у зарубіжних країнах.
88. Порядок “вертикального” та “горизонтального” бюджетного вирівнювання.
89. Світовий досвід надання бюджетних трансфертів місцевим органам влади.
90. Можливість застосування світового досвіду організації місцевих фінансів в Україні, з урахуванням її історичних, економічних та демографічних особливостей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Конституція України*. — К.: Вікар, 1996.
2. *Закон України*. “Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим” від 23 грудня 1998 р.
3. *Бюджетний кодекс України*. — К.: Видавничий дім, 2002.
4. *Закон України* “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 травня 1997 р. // Уряд. кур’єр. — 1997. — 14 черв.
5. *Закон України* “Про місцеві державні адміністрації” від 12 травня 1999 р. // Уряд. кур’єр. — 1999. — 15 трав. — № 89. — С. 5–7.
6. *Закон України* “Про місцеві ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування” від 27 березня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 28.
7. *Закон України* “Про столицю України — місто-герой Київ” від 15 січня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 11.
8. *Закон України* “Про приватизацію майна державних підприємств” від 4 березня 1992 р. // Зб. нормат. актів по реформуванню власності. — К.: Урожай, 1993. — С. 4–23.
9. *Указ Президента України* “Положення про місцеву державну адміністрацію” від 24 липня 1992 р. // Голос України. — 1992. — 8 серп.
10. *Указ Президента України* “Положення про обласну, Київську, Севастопольську міську державну адміністрацію” від 21 серпня 1995 р. // Уряд. кур’єр. — 1995. — 29 серп.
11. *Указ Президента України* “Про впорядкування внутрішніх та зовнішніх запозичень, що проводяться органами місцевого самовря-

- дування” від 18 червня 1998 р. // Галицькі контракти. — 1998. — № 26.
12. *Декрет* Кабінету Міністрів України від 20 травня 1993 р. № 56-93 “Про місцеві податки і збори” // Голос України. — 1993. — 11 черв.
 13. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною власністю)” від 5 листопада 1991 р. // Збір. постанов Уряду України. — 1991. — № 12. — С. 71–84.
 14. *Наказ* Міністерства фінансів України “Про затвердження Бюджетної класифікації” від 3 грудня 1997 р. № 265.
 15. *Положення* про порядок випуску та обігу облігацій місцевих позик: Затв. рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 13 жовтня 1997 р. № 48 // Уряд. кур’єр. — 1997. — 27 груд.
 16. *Всесвітня* декларація місцевого самоврядування // Місьцеве та регіональне самоврядування України.— Вип. 1–2 (6–7). — К., 1994. — С. 65–69.
 17. *Декларація* о принципах местного самоуправления в государствах — участниках Содружества: Межпарламентская ассамблея государств — участников Содружества Независимых Государств // Вестн. Межпарламент. ассамблеи. — СПб., 1993. — № 1. — С. 160–164.
 18. *Хартія* українських міст / Асоціація міст України. — К.: 1997. — 29 с.
 19. *Бюджетна* система України. Навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / С. І. Юрій, Й. М. Бескид та ін. — К.: НІОС, 2000.
 20. *Бюджетна* система: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В. М. Опарін, В. І. Малько, С. Я. Кондратюк. — К.: КНЕУ, 2000.
 21. *Василик О. Д., Павлюк К. В.* Державні фінанси України: Навч. посіб. для студ. екон. спец. вузів. — К.: Вища шк., 1997.
 22. *Гапонюк М. А., Яцота В. П., Славкова А. А.* Місьцеві фінанси: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2002.
 23. *Єпіфанов А. О., Сало І, В., Д’яконова І. І.* Бюджет і фінансова політика України: Навч. посіб. для студ. екон. фак. вузів. — К.: Наук. думка, 1997.
 24. *Кириленко О. П.* Місьцеві бюджети України (історія, теорія, практика). — К.: НІОС, 2000.

25. *Кравченко В. І.* Місцеві фінанси України: Навч. посіб. — К.: Знання, 1999.
26. *Павлюк К. В.* Фінансові ресурси держави. — К.: НІОС, 1998.
27. *Пасічник Ю. В.* Бюджетна система: Навч. посіб. для студ. екон. спец. вузів. — Черкаси: Відлуння, 1999.
28. *Петленко Ю. В., Рожко О. Д.* Місцеві фінанси. — К.: Кондор, 2004.
29. *Фінанси:* Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / О. Р. Романенко, С. Я. Огородник, М. С. Зязюн. — К.: КНЕУ, 1999. — 107 с.
30. *Фінансы:* Учебник для студ. вузов по экон. спец. / Л. А. Дробозина, Г. Б. Поляк, Ю. Н. Константинова и др. — М.: ЮНИТИ, 1999. — 527 с.
31. *Харлоф З.* Местные органы власти в Европе / Пер. с англ В. Й. Каштанова. — М.: Финансы и статистика, 1992. — 208 с.

Додаткова

32. *Демків О.* Місцеві бюджети США // Економіка України. — 1995. — № 6. — С. 81–84.
33. *Єпіфанов А. О., Сало І. В.* Регіональна економіка: Навч. посіб. для студ. екон. спец. вузів. — К.: Наук. думка, 1999.
34. *Кіреєв О. І.* Казначейське обслуговування місцевих бюджетів: проблеми та шляхи вдосконалення // Фінанси України. — 2001. — № 5. — С. 34–41.
35. *Місцеві бюджети, податки і збори (закон, практика, проблеми).* — К.: Парламент. вид-во, 2000.
36. *Муниципальный менеджмент: Учеб. пособие /* Под ред. Т. Т. Морозовой. — М.: ЮНИТИ, 1997.
37. *Постовой Н. В.* Муниципальное право: Учебник. — М.: Новый юрист, 1998.
38. *Симоненко В. К.* Регионы Украины. Проблемы развития. — К.: Наук. думка, 1997. — 263 с.
39. *Слухай С. В.* Дотації, субсидії та субвенції як інструменти бюджетного регулювання в зарубіжних країнах // Наук. пр. НДФІ. — 1998. — № 6. — С. 14–24.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Самостійне опрацювання окремих розділів тематичного плану	3
Збірник тестів для самостійної роботи за розділами тем.....	7
Методичне забезпечення семінарської роботи студентів з дисципліни “Місцеві фінанси”.....	17
Вказівки до написання реферату	20
Теми рефератів.....	20
Питання для самоконтролю	21
Список літератури.....	25

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. М. Коваленко*
Комп’ютерне верстання *О. А. Залужна*

Зам. № ВКЦ-3401

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП